

Svet
Evropske unije

Bruselj, 24. marec 2022
(OR. en)

7582/22

UK 55

SPREMNI DOPIS

Pošiljatelj:	za generalno sekretarko Evropske komisije: direktorica Martine DEPREZ
Datum prejema:	24. marec 2022
Prejemnik:	generalni sekretar Sveta Evropske unije Jeppe TRANHOLM- MIKKELSEN
Št. dok. Kom.:	COM(2022) 126 final
Zadeva:	POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU o izvajanju in uporabi Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska 1. januar–31. december 2021

Delegacije prejmejo priloženi dokument COM(2022) 126 final.

Priloga: COM(2022) 126 final

Bruselj, 24.3.2022
COM(2022) 126 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

**o izvajanju in uporabi Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo ter
Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska
1. januar–31. december 2021**

Poročilo Evropske komisije Evropskemu parlamentu in Svetu
o izvajanju in uporabi Sporazuma o trgovini in sodelovanju
med Evropsko unijo ter Združenim kraljestvom Velika
Britanija in Severna Irska
1. januar–31. december 2021

Kazalo

1. Uvod	3
2. Institucionalni okvir	4
3. Orodja za izvrševanje in reševanje sporov	5
4. Trgovina z blagom	6
5. Storitve in naložbe, digitalna trgovina, intelektualna lastnina, javno naročanje ter mala in srednja podjetja	10
6. Energetika	14
7. Enaki konkurenčni pogoji za odprto in pošteno konkurenco ter trajnostni razvoj.....	14
7.1. Delovni in socialni standardi, okolje in podnebje, trajnostni razvoj.....	15
7.2. Nadzor subvencij.....	16
8. Prevoz.....	17
9. Ribišтво.....	17
10. Koordinacija sistemov socialne varnosti.	18
11. Sodelovanje na področju kazenskega pregona in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah... ..	18
12. Sodelovanje v programih EU	19
13. Sklepne ugotovitve.....	20

1. Uvod

Sporazum o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo (EU) in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko (Združeno kraljestvo) na drugi strani¹ je bil podpisan 30. decembra 2020. Začasno je začel veljati 1. januarja 2021. Po zaključku postopkov ratifikacije v EU in Združenem kraljestvu je začel uradno veljati 1. maja 2021.

Sporazum o trgovini in sodelovanju vzpostavlja celovito podlago za odnos med pogodbenicama na številnih področjih, vključno s trgovino, prometom, ribištvo, sodelovanjem na področju kazenskega pregona in pravosodnim sodelovanjem v kazenskih zadevah, tematskim sodelovanjem in sodelovanjem v programih EU. Temelji na določbah, ki zagotavljajo enake konkurenčne pogoje, trajnostni razvoj in spoštovanje temeljnih pravic, ter ureditve upravljanja in reševanja sporov.

Sporazum o trgovini in sodelovanju je med sporazumi EU o prosti trgovini z državami, ki niso članice EU, edinstven, saj je bil sklenjen z nekdanjo državo članico. Zato so postali pogoji za trgovino in sodelovanje, določeni s Sporazumom o trgovini in sodelovanju, bolj omejeni od tistih, ki so veljali do konca leta 2020, ko se je končalo prehodno obdobje, določeno v sporazumu o izstopu². To je neizogibna posledica izstopa Združenega kraljestva iz carinske unije EU in z enotnega trga.

Cilj EU je vzpostaviti stabilen in pozitiven odnos z Združenim kraljestvom. Pri vzpostavljanju struktur za sodelovanje, določeno v Sporazumu o trgovini in sodelovanju, je bil dosežen dober napredek, vendar izzivi ostajajo. Obstajajo tudi vztrajne težave v zvezi s širšim odnosom z Združenim kraljestvom, zlasti težave glede izvajanja Protokola o Irski in Severni Irski na podlagi sporazuma o izstopu.

To je prvo poročilo o izvajanju in uporabi Sporazuma o trgovini in sodelovanju, kot je določeno v členu 2(4) Sklepa Sveta (EU) 2021/689 z dne 29. aprila 2021³. V tem poročilu je predstavljeno trenutno stanje v zvezi z vrsto področij, ki jih zajema Sporazum o trgovini in sodelovanju, v prvem letu uporabe. Poročilo poskuša tudi s podatki, kadar so ti na voljo, količinsko opredeliti učinek Sporazuma o trgovini in sodelovanju.

¹ Sporazum o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko na drugi strani (UL L 149/10) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:22021A0430(01)&from=EN).

² Sporazum o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irsko iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo (2019/C 384 I/01) [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT\(02\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:12019W/TXT(02)&from=EN).

³ Sklep Sveta (EU) 2021/689 z dne 29. aprila 2021 o sklenitvi, v imenu Unije, Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko na drugi strani in Sporazuma med Evropsko unijo ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko o varnostnih postopkih za izmenjavo in varovanje tajnih podatkov (UL L 149/2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>.

2. Institucionalni okvir

Sporazum o trgovini in sodelovanju vzpostavlja lasten institucionalni okvir za nadzor nad izvajanjem in olajšanje izvajanja. Ta struktura je bila uspešno vzpostavljena leta 2021 in se v celoti uporablja.

Partnerski svet, ki nadzoruje izvajanje Sporazuma o trgovini in sodelovanju na politični ravni, se je prvič sestel 9. junija 2021. Pogodbenici sta med drugim razpravljali o ribištvu, nediskriminaciji za takse za delovni vizum, sodelovanju na področju kazenskega pregona in pravosodnem sodelovanju ter o sodelovanju Združenega kraljestva v programih EU⁴. Vendar dogovor o skupni izjavi ni bil mogoč, ker je Združeno kraljestvo zavrnilo možnost sklicevanja na popolno izvajanje sporazuma o izstopu kot osnovnega pogoja za trdni prihodnji odnos⁵.

Vsi skupni organi, ki Partnerskemu svetu pomagajo pri zadevah, ki jih zajema Sporazum o trgovini in sodelovanju, vključno z Odborom za trgovinsko partnerstvo in 11 specializiranimi trgovinskimi odbori, ki ga podpirajo pri delu na posameznih področjih, so se v letu 2021 sestali, kot sledi:

- Specializirani odbor za koordinacijo sistemov socialne varnosti (6. julija 2021);
- Specializirani odbor za energijo (14. julija 2021);
- Specializirani odbor za ribištvo (20. julija in 27. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za sanitarne in fitosanitarne ukrepe (22. in 23. septembra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za carinsko sodelovanje in pravila o poreklu (7. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za blago (8. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za storitve, naložbe in digitalno trgovino (11. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za javno naročanje (12. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za enake konkurenčne pogoje za odprto in pošteno konkurenco in trajnostni razvoj (12. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za intelektualno lastnino (13. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za regulativno sodelovanje (13. oktobra 2021);
- Specializirani odbor za zračni promet (14. oktobra 2021);
- Specializirani trgovinski odbor za tehnične ovire v trgovini (15. oktobra 2021);
- Specializirani odbor za sodelovanje na področju kazenskega pregona in pravosodno sodelovanje (19. oktobra 2021);
- Odbor za trgovinsko partnerstvo (16. novembra 2021);
- Specializirani odbor za varnost v letalstvu (23. novembra 2021);
- Specializirani odbor za cestni prevoz (24. novembra 2021);

⁴ Dnevni redi in zapisniki sej Partnerskega sveta in odborov: https://ec.europa.eu/info/strategy/relations-non-eu-countries/relations-united-kingdom/eu-uk-trade-and-cooperation-agreement/meetings-eu-uk-partnership-council-and-specialised-committees-under-trade-and-cooperation-agreement_en.

⁵ Izjava Evropske komisije po prvi seji Partnerskega sveta: https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/20210609_unilateral_pc_statement_002_final.pdf.

- Specializirani trgovinski odbor za upravno sodelovanje na področju DDV ter izterjav davkov in dajatev (15. decembra 2021); ter
- Specializirani odbor za sodelovanje v programih Unije (21. decembra 2021).

Skladno z dogovorjenimi ureditvami je EU na teh sestankih zastopala Evropska komisija, stališča, sprejeta v imenu EU, pa so bila usklajena s Svetom. Predstavniki držav članic so se sestankov udeležili v okviru delegacij EU. Evropski parlament je bil obveščen o dejavnostih skupnih organov.

Sprejeti so bili tudi ukrepi za vzpostavitev parlamentarnega sodelovanja med EU in Združenim kraljestvom. Pogodbenici sta se strinjali, da bo parlamentarno skupščino za partnerstvo (skupščina), ustanovljeno v Sporazumu o trgovini in sodelovanju, sestavljalo 35 poslancev Evropskega parlamenta in 35 poslancev Združenega kraljestva. Delegacija EU pri skupščini je bila potrjena oktobra 2021⁶. Skupščina bo delo začela leta 2022.

Začel se je tudi postopek vključitve civilne družbe v izvajanje Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Komisija in Združeno kraljestvo sta se neformalno dogovorila o operativnih smernicah za forum civilne družbe. Te smernice mora potrditi Partnerski svet, da bo forum civilne družbe lahko začel delo⁷. Oblikovana je bila tudi notranja svetovalna skupina EU, da se omogoči širši dialog o zadevah, ki jih zajema Sporazum o trgovini in sodelovanju. Notranjo svetovalno skupino podpira Evropski ekonomsko-socialni odbor, ki usklajuje sestanke in vzdržuje stike s partnerji iz civilne družbe. Prvi sestanek notranje svetovalne skupine je potekal 25. novembra 2021⁸.

3. Orodja za izvrševanje in reševanje sporov

Komisija je v odziv na zahteve držav članic vzpostavila osrednjo točko⁹, ki deležnikom omogoča vložitev pritožb v zvezi z izvajanjem Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Podjetja, NVO, delodajalci, sindikati in splošna javnost v EU lahko ta sistem uporabijo kot prvo vstopno točko za prijavo težav, povezanih z izvajanjem Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Osrednja točka je povezana z obstoječimi orodji, ki jih je razvila Komisija, kot je enotna vstopna točka za prijavo s trgovino povezanih pritožb, vključno z vprašanji dostopa na trg, enakimi konkurenčnimi pogoji ali trajnostnim razvojem. Ta orodja izkazujejo večja prizadevanja Komisije za okrepitev izvrševanja in izvajanja njenih mednarodnih sporazumov.

Poleg tega je Komisija, da bi lahko sprožila izvršilne ukrepe, podala predloga¹⁰ za urejanje sprejetja enostranskih in izvršilnih ukrepov, ki bi nadomestili pooblašcanje, določeno v Sklepu Sveta (EU) 2021/689¹¹ v zvezi s sklenitvijo Sporazuma o trgovini in sodelovanju.

⁶ Glej: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0398_SL.pdf.

⁷ Informacije o sestankih foruma civilne družbe bodo na voljo na

<https://trade.ec.europa.eu/dialogue/index.cfm>.

⁸ <https://www.eesc.europa.eu/sl/tags/mednarodna-trgovina?page=1>.

⁹ https://ec.europa.eu/assets/sg/complaint_eu_uk_tca/complaints_sl/index.html.

¹⁰ Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi pravil za uveljavljanje pravic Unije pri izvajanju in izvrševanju Sporazuma o izstopu Združenega kraljestva Velika Britanija in Severna Irska iz Evropske unije in Evropske skupnosti za atomsko energijo ter Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irska na drugi strani (COM(2022) 89) in Predlog uredbe Sveta o določitvi pravil za uveljavljanje

Leta 2021 nobena pogodbenica ni zahtevala posvetovanj ali ustanovitve arbitražnega razsodišča na podlagi pravil o reševanju sporov iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju. EU je v okviru izvajanja navedenih pravil 14. decembra 2021 uradno predlagala posameznike, ki so pripravljeni in sposobni biti člani arbitražnega razsodišča¹².

4. Trgovina z blagom

Ob koncu prehodnega obdobja se bosta EU in Združeno kraljestvo ločila na dve ločeni carinski območji in dva ločena trga za blago, pri čemer bo vsak imel svojo regulativno ureditev, kar bo neizogibno ustvarilo ovire za trgovino.

Čeprav Sporazum o trgovini in sodelovanju določa trgovino brez tarif in kvot za ves uvoz med pogodbenicama, ni več nemotene trgovine z blagom in ponovno so se pojavile netarifne ovire. Od leta 2021 za ves izvoz iz Združenega kraljestva v EU veljajo carinski postopki in pregledi. Agroživilskim pošiljkam morajo biti priložena veterinarska in fitosanitarna spričevala, na mejnih kontrolnih točkah držav članic pa se morajo pri njih opraviti sanitarni in fitosanitarni inšpekcijski pregledi. Poleg tega mora vse blago izpolnjevati različna pravila in regulativne ukrepe, saj načelo vzajemnega priznavanja ne velja več.

Blago, s katerim trgujeta pogodbenici, mora prav tako izpolnjevati pravila o poreklu, določena v Sporazumu o trgovini in sodelovanju, da bi bilo upravičeno do preferencialne obravnave z ničodstotnimi carinami. Dokazovanje porekla blaga je lahko obremenjujoče, zlasti če podjetja sestavne dele pridobivajo iz več držav. Komisija je, da bi olajšala uvedbo preferencialne obravnave, sprejela zakonodajo¹³, ki vzpostavlja prehodno obdobje, v katerem bi lahko izvozniki EU izdajali navedbe o poreklu na podlagi izjav dobaviteljev, tudi če popolna dokumentacija ni na voljo, pod pogojem, da jo bodo pridobili do konca leta 2021. Od leta 2022 se uporabljajo standardne zahteve za sestavo navedb o poreklu. Pri uvozu EU iz Združenega kraljestva je bilo več kot 80 % blaga upravičenega do preferencialne obravnave. Komisija skupaj z državami članicami zagotavlja pravilno izvajanje pravil o poreklu ter zagotavlja smernice in pojasnila carinskim organom in podjetjem.

Čeprav za blago s poreklom ni carin, so podjetja obširno poročala o motnjah v dobavnih verigah. Težave, ki jih imajo podjetja EU, so skladne s pričakovanji, in sicer:

- višji stroški zaradi potrebe po skladnosti z dvema regulativnima sistemoma in dodatnimi formalnostmi;

pravic Skupnosti pri izvajanju Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko na drugi strani (COM(2022) 100).

¹¹ Sklep Sveta (EU) 2021/689 z dne 29. aprila 2021 o sklenitvi, v imenu Unije, Sporazuma o trgovini in sodelovanju med Evropsko unijo in Evropsko skupnostjo za atomsko energijo na eni strani ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko na drugi strani in Sporazuma med Evropsko unijo ter Združenim kraljestvom Velika Britanija in Severna Irsko o varnostnih postopkih za izmenjavo in varovanje tajnih podatkov (UL L 149/2) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021D0689&from=EN>.

¹² https://ec.europa.eu/info/system/files/ares_20217728182_letter_from_vice-president_sefcovic_to_the_united_kingdom_minister_of_state_lord_frost_signed.pdf.

¹³ Izvedbena uredba Komisije (EU) 2020/2254 z dne 29. decembra 2020 o sestavi navedb o poreklu na podlagi izjav dobavitelja za preferencialni izvoz v Združeno kraljestvo v prehodnem obdobju (UL L 446/1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2254&from=EN>.

- zamude na meji zaradi novih postopkovnih zahtev; ter
- težave pri skladnosti s spreminjajočimi se uvoznimi pravili.

Komisija si je po najboljših močeh prizadevala pomagati državam članicam in podjetjem EU, da so se znašla v novem okolju. Na primer, v zvezi s sanitarnimi in fitosanitarnimi zahtevami, kjer se je na začetku leta 2021 pojavilo nekaj težav, so bile nemudoma zagotovljene smernice o pravilni uporabi sanitarnih in fitosanitarnih pravil. Na področju carine so bile objavljene smernice o pravilih o poreklu in drugih carinskih zadevah, skupaj s kontrolnimi seznamami in drugimi ustreznimi informacijami¹⁴. Posledično se je število težav na obeh področjih sčasoma znatno zmanjšalo. Združeno kraljestvo je leta 2021 večkrat odložilo izvajanje zahtev carine ter sanitarnih in fitosanitarnih zahtev v zvezi z uvozom iz EU. Izvajanje teh formalnosti se je začelo januarja 2022 in bo postopno uvedeno do oktobra 2022, v skladu s postopnim pristopom, opredeljenim v modelu za nadzor uvoza in izvoza blaga na meji (Border Operating Model). Njihova uporaba bi lahko bila za izvoznike EU in države članice zahtevna zaradi posledic novih postopkov za logistiko, zlasti potrebe po predložitvi zahtevanih deklaracij in spremnih listin pred odpremo blaga iz pristanišč EU v Združeno kraljestvo in kompleksnosti sistema IT, ki ga je vzpostavilo Združeno kraljestvo.

Komisija tesno sodeluje z državami članicami, da bi zagotovila dobro pripravljenost njihovih uprav in podjetij. Ustrezne informacije so na voljo tudi na spletišču Komisije¹⁵. Za olajšanje trgovine z blagom, ki spada v okvir sanitarnih in fitosanitarnih zahtev, so vsem državam članicam na voljo vzorci elektronskega veterinarskega in fitosanitarnega spričevala, potrebni za izvoz v Veliko Britanijo, Komisija pa z organi Združenega kraljestva razpravlja o njihovem sprejetju.

Za ocene popolnega gospodarskega učinka izstopa Združenega kraljestva z enotnega trga EU je še prezgodaj, a najnovejši podatki kažejo, da so se trgovinski tokovi med EU in Združenim kraljestvom po začetnem upadu po koncu prehodnega obdobja leta 2021 delno stabilizirali. Vendar ostajajo manjši od tistih leta 2019 in prej.

Kar zadeva trgovino z blagom, Eurostat za leto 2021 ocenjuje uvoz EU iz Združenega kraljestva v višini 146 milijard EUR, kar je precejšen upad v primerjavi z letom 2020 (–13,6 %) in tudi z letom 2019 (–24,8 %). Izvoz EU v Združeno kraljestvo je ocenjen na 283 milijard EUR, kar pomeni, da se je v primerjavi z letom 2020 povečal za 1,9 %, vendar je še vedno za 11,4 % pod ravnjo, zabeleženo leta 2019.

Iz preglednice 1 je razvidno, da sta se uvoz blaga EU iz drugih partnerskih držav in izvoz v te države leta 2021 v primerjavi z letom 2020 močno povečala (+27 % oziroma +14,6 %) in presegata ravni iz leta 2019, tj. pred pandemijo (12,5 % za uvoz in 4,7 % za izvoz), trgovina z Združenim kraljestvom pa je še vedno daleč od ravni pred pandemijo.

Sektor strojev in transportnih naprav, ki pomeni pomemben delež dvostranske trgovine, je bil še posebej prizadet. Uvoz EU iz Združenega kraljestva v tem sektorju se je leta 2021 zmanjšal za 26,2 % v primerjavi z letom 2020 in za 37,9 % v primerjavi z letom 2019. Izvoz EU se je leta 2021 v primerjavi z letom 2020 zmanjšal za 3,1 %, v primerjavi z letom 2019 pa za 20,5 %. V absolutnem smislu sta bila uvoz in izvoz EU v sektorju strojev in

¹⁴ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom_sl.

¹⁵ https://ec.europa.eu/taxation_customs/customs-4/international-affairs/third-countries/united-kingdom/new-import-formalities-bring-goods-eu-uk-1-january-2022_sl.

transportnih naprav z Združenim kraljestvom leta 2021 za več kot 52 milijard EUR pod ravno, zabeleženo leta 2019¹⁶.

¹⁶ Na statistične podatke, ki merijo trgovino EU z Združenim kraljestvom, je od 1. januarja 2021 vplivala velika sprememba, ko so statistične podatke na podlagi anket, ki se uporabljajo za merjenje trgovine znotraj EU, nadomestili statistični podatki na podlagi carine, ki merijo državo porekla in ne države odpreme. Verjetno je, da so bile izgube (del njih) v trgovini EU z Združenim kraljestvom nadomeščene z dobički iz trgovine z drugimi državami, ki niso članice EU. V tej fazi ni mogoče količinsko opredeliti tega statističnega učinka.

Preglednica 1 EU27 Trgovina z blagom leta 2021 po partnerju in sektorju SMTK v primerjavi s prejšnjimi leti

	Uvoz EU		sprememba v % v		Izvoz EU		sprememba v %	
	2021 v milijonih EUR	2020	primerjavi z		2021 v milijonih EUR	2020	v primerjavi z	
			2019				2019	
Trgovina EU27 po partnerju								
<i>Vsi proizvodi SKUPAJ</i>								
Združeno kraljestvo	146 025	-13,6	-24,8		283 589	1,9	-11,4	
Zunaj EU27 (razen Združenega kraljestva)	1 965 514	27,0	12,5		1 896 887	14,6	4,7	
Trgovina EU27 po sektorju SMTK								
<i>Partner: Združeno kraljestvo</i>								
0 – Živila in žive živali	9 444	-26,8	-31,5		31 716	-4,5	-3,9	
1 – Pijače in tobak	2 637	-9,8	-23,5		6 269	5,1	7,3	
2 – Surove snovi, razen goriv	4 349	34,1	22,9		9 535	53,9	55,3	
3 – Mineralna goriva in maziva	20 913	37,8	-6,5		10 775	92,6	6,9	
4 – Olja, masti in voski živalskega in rastlinskega izvora	451	-21,4	-6,3		1 034	2,6	9,7	
5 – Kemični proizvodi	26 286	-20,8	-20,6		45 316	2,8	-6,8	
6 – Izdelki, razvrščeni po materialu	16 274	-0,3	-11,9		35 604	11,8	-1,7	
7 – Stroji in transportne naprave	42 823	-26,2	-37,9		102 872	-3,1	-20,5	
8 – Razni izdelki	13 917	-36,0	-44,3		33 592	-8,3	-22,1	
9 – Proizvodi in transakcije	8 931	83,0	72,7		6 877	-9,6	1,3	
Trgovina EU27 po sektorju SMTK								
<i>Partner: Zunaj EU27 (razen Združenega kraljestva)</i>								
0 – Živila in žive živali	98 296	8,2	5,1		103 475	5,9	12,2	
1 – Pijače in tobak	6 599	4,2	-3,1		34 035	15,5	6,7	
2 – Surove snovi, razen goriv	87 727	34,3	29,5		53 542	32,2	26,8	
3 – Mineralna goriva in maziva	359 916	74,6	5,6		93 312	59,5	-0,1	
4 – Olja, masti in voski živalskega in rastlinskega izvora	13 458	27,2	48,7		6 642	20,0	32,9	
5 – Kemični proizvodi	244 176	22,1	20,9		410 917	12,0	14,7	
6 – Izdelki, razvrščeni po materialu	222 081	26,8	24,0		203 994	18,4	5,8	
7 – Stroji in transportne naprave	627 878	18,5	10,3		727 950	11,3	-1,9	
8 – Razni izdelki	272 572	17,8	8,2		223 366	16,7	4,4	
9 – Proizvodi in transakcije	32 811	1,2	24,9		39 655	2,1	-1,3	

Vir: Eurostat EXT_ST_EU27_2020SITC, 18 februar 2022.

5. Storitve in naložbe, digitalna trgovina, intelektualna lastnina, javno naročanje ter mala in srednja podjetja

Po izteku prehodnega obdobja so prenehali prosti pretok oseb, svoboda opravljanja storitev, prosti pretok kapitala in svoboda ustanavljanja, kar je povzročilo veliko spremembo pri medsebojnem dostopu ponudnikov storitev obeh pogodbenic do njunih trgov. Opravljanje storitev, ki zdaj poteka na podlagi ureditve za tretje države, je postalo zahtevnejše. Podjetja, ki načrtujejo opravljanje storitev, ali vlagatelji, ki so pripravljene ustanoviti podjetja na ozemlju druge pogodbenice, se srečujejo z novimi regulativnimi in upravnimi ovirami. Na primer, dovoljenja matične države niso več veljavna v državi gostiteljici, priznavanje poklicnih kvalifikacij je bolj zapleteno kot v EU in uporabljajo se pravila o priseljevanju. Za ponudnike storitev in vlagatelje iz Združenega kraljestva se uporabljajo različna pravila za vsako od 27 držav članic.

Čeprav Sporazum o trgovini in sodelovanju vsebuje določbe, ki zmanjšujejo določene ovire za dostop, na primer s prepovedjo količinskih omejitev, kot je preverjanje gospodarskih potreb za vlagatelje in ponudnike storitev, ali z zagotavljanjem možnosti priznavanja poklicnih kvalifikacij¹⁷, okvir Sporazuma o trgovini in sodelovanju ni primerljiv s svobodo ustanavljanja ali opravljanja storitev na enotnem trgu. Sporazum o trgovini in sodelovanju predvideva tudi olajšanje digitalne trgovine, okrepljene standarde v zvezi z varstvom intelektualne lastnine in pravila za dostop do zadevnih trgov javnega naročanja.

Podatki za prva tri četrtletja leta 2021 kažejo, da se trgovina s storitvami še ni vrnila na ravni pred pandemijo. Preglednica 2 prikazuje, da je uvoz EU iz Združenega kraljestva in ostalih trgovinskih partneric kljub povečanju glede na prvih devet mesecev leta 2020 še vedno precej nižji od uvoza v enakem obdobju leta 2019, tj. -9,3 % iz Združenega kraljestva in -8 % iz drugih delov sveta. Primerjava izvoza EU v prvih treh četrtletjih leta 2021 z enakim obdobjem leta 2019 kaže, da je upad v Združenem kraljestvu večji (-13,2 %) kot v drugih trgovinskih partnericah EU (-4,8 %).

Sektor potovanj, ki ne kaže znakov okrevanja glede na leto 2020, je med najbolj prizadetimi. Uvoz iz Združenega kraljestva in drugih trgovinskih partneric v EU ter izvoz iz EU v te države sta v prvih devetih mesecih leta 2021 še vedno daleč od ravni v enakem obdobju leta 2019.

Trgovina s prevoznimi storitvami, gradbenimi storitvami in nadomestili za uporabo intelektualne lastnine je prav tako močno prizadeta, a to velja predvsem za trgovino med EU in Združenim kraljestvom, saj trgovina med EU in njenimi drugimi trgovinskimi partnericami zdaj presega ravni, zabeležene v prvih devetih mesecih leta 2019. To izkazuje učinek izstopa Združenega kraljestva iz EU.

Komisija je v letu 2021 svoja prizadevanja usmerila v premagovanje ovir, povezanih z izvajanjem Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Na primer, mogoče je bilo razjasniti pravila Združenega kraljestva o priseljevanju v zvezi s pravico podizvajalcev, da na ozemlju Združenega kraljestva opravljajo storitve nameščanja in vzdrževanja.

¹⁷ Strokovni organi obeh pogodbenic lahko Partnerski svet pozovejo, naj odobri priznavanje v njihovem sektorju.

Komisija je izpolnila svoje obveznosti glede preglednosti iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Informacije o opravljanju storitev s strani fizičnih oseb so zdaj javno dostopne. Komisija je izpolnila tudi svojo obveznost glede razvoja javnega spletišča z informacijami za MSP¹⁸.

Komisija bo še naprej spremljala izvajanje Sporazuma o trgovini in sodelovanju na področjih storitev in naložb, digitalne trgovine, intelektualne lastnine, javnega naročanja in MSP ter vztrajala pri skladnosti s Sporazumom o trgovini in sodelovanju. Skupaj z ustreznimi organi Združenega kraljestva bo spremljala prihodnjo zakonodajo o javnih naročilih¹⁹, ki je med deležniki EU vzbudila zaskrbljenost. Komisija bo tudi še naprej pozorno spremljala učinek drugih zakonodajnih sprememb v Združenem kraljestvu, ki se nanašajo na zadeve, zajete v Sporazumu o trgovini in sodelovanju.

¹⁸ <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/sl/home>.

¹⁹ Glej: <https://www.gov.uk/government/consultations/green-paper-transforming-public-procurement/outcome/transforming-public-procurement-government-response-to-consultation>

Preglednica 2 Trgovina s storitvami EU27 v prvih devetih mesecih leta 2021 po partnerju in storitvenem sektorju v primerjavi z enakim obdobjem v prejšnjih letih

	Uvoz EU	<i>sprememba v % v primerjavi z obdobjem od januarja do septembra</i>		Izvoz EU	<i>sprememba v % v primerjavi z obdobjem od januarja do septembra</i>	
	januar–september 2021 v milijonih EUR	2020	2019	januar–september 2021 v milijonih EUR	2020	2019
Trgovina EU27 po partnerju		Vse storitve SKUPAJ				
Združeno kraljestvo	114 858	3,9	-9,3	143 253	6,4	-13,2
Zunaj-EU27 (razen Združenega kraljestva)	499 174	-4,4	-8,0	574 356	12,3	-4,8
Trgovina EU27 po storitvenem sektorju		Partner: Združeno kraljestvo				
Proizvodne storitve s fizičnimi vložki v lasti drugih	1 349	1,8	-8,7	3 721	-3,1	-2,9
Storitve vzdrževanja in popravil, ki niso vključene drugje	1 414	-6,2	-27,6	1 792	-19,5	-24,9
Prevoz	9 101	-7,9	-27,4	15 534	4,0	-24,9
Potovanja	3 934	-33,0	-71,9	9 912	-9,7	-70,2
Gradbeništvo	1 339	-5,6	-51,4	1 599	-12,8	-57,7
Zavarovalne storitve in storitve pokojninskega zavarovanja	6 342	25,4	37,8	8 487	35,4	55,8
Finančne storitve	20 121	22,8	19,8	22 693	12,1	11,9
Nadomestila za uporabo intelektualne lastnine, ki niso vključena drugje	9 061	4,0	-21,8	7 267	8,6	-8,4
Telekomunikacijske, računalniške in informacijske storitve	14 181	2,9	8,3	27 357	9,7	14,7
Druge poslovne storitve	44 670	4,0	2,5	38 337	4,8	1,8
Osebnostne, kulturne in rekreacijske storitve	2 990	4,4	-11,5	2 798	15,8	8,1
Državno blago in storitve, ki niso vključeni drugje	258	-55,6	-64,5	822	13,2	13,5
Nerazporejene storitve	101	-39,4	-27,4	2 936	-1,0	13,3
Trgovina EU27 po storitvenem sektorju		Partner: Zunaj-EU27 (razen Združenega kraljestva)				
Proizvodne storitve s fizičnimi vložki v lasti drugih	11 556	10,5	14,5	16 907	12,4	8,5
Storitve vzdrževanja in popravil, ki niso vključene drugje	8 427	-8,4	-17,3	11 019	-0,9	-11,1
Prevoz	96 165	20,4	1,8	126 803	31,8	8,0
Potovanja	26 230	-11,3	-63,6	32 400	-4,5	-66,4
Gradbeništvo	2 371	1,3	-0,3	5 205	-16,5	-28,3
Zavarovalne storitve in storitve pokojninskega zavarovanja	12 707	18,4	20,6	11 094	-0,4	3,1
Finančne storitve	38 530	22,7	32,9	42 347	11,3	13,5

Nadomestila za uporabo intelektualne lastnine, ki niso vključena drugje	104 010	21,6	38,4	51 547	-1,8	1,4
Telekomunikacijske, računalniške in informacijske storitve	43 818	11,6	8,2	119 666	22,0	22,1
Druge poslovne storitve	148 391	-31,3	-21,8	140 995	4,8	-1,2
Osebne, kulturne in rekreacijske storitve	4 779	-2,2	-12,6	7 318	5,9	-0,5
Državno blago in storitve, ki niso vključeni drugje	1 984	-11,9	-14,1	3 738	-18,3	-15,3
Nerazporejene storitve	208	-52,8	-50,0	5 319	72,8	63,2

Vir: Eurostat. Plačilna bilanca Evropske unije in euroobmočja – četrtletni podatki (BPM6), pridobljeni 18. februarja 2022

6. Energetika

Po izteku prehodnega obdobja Združeno kraljestvo ne sodeluje več na enotnem energetske trgu EU, vključno z njegovim upravljanjem in trgovinskimi dogovori. Sporazum o trgovini in sodelovanju sicer vsebuje določbe za olajšanje pretoka energije, a postopki trgovanja so postali zapletenejši.

Sporazum o trgovini in sodelovanju omogoča oblikovanje posebnih ureditev trgovanja za pretok električne energije med EU in Združenim kraljestvom. Najprej so bili operaterji prenosnih sistemov obeh pogodbenic pozvani, naj pripravijo analizo stroškov in koristi. Vendar so bili rezultati analize, ki so jo operaterji skupaj predstavili maja 2021, nezadovoljivi, saj so med drugim pokazali, da obstaja resno tveganje tržne manipulacije in motenj na trgu. Komisija proučuje možnosti in druge načine za izvajanje te obveznosti.

Sporazum o trgovini in sodelovanju določa tudi sodelovanje pri razvoju proizvodnje energije iz obnovljivih virov na morju, ki naj bi imela ključno vlogo pri doseganju ciljev ničelnih neto emisij toplogrednih plinov obeh pogodbenic. Na podlagi sodelovanja na področju energetike v Severnem morju so se leta 2021 začela pogajanja z namenom podpisa memoranduma o soglasju glede oblikovanja posebnega foruma za tehnične razprave z Združenim kraljestvom v zvezi z razvojem priobalnega omrežja in velikim potencialom energije iz obnovljivih virov v regiji Severnega morja.

7. Enaki konkurenčni pogoji za odprto in pošteno konkurenco ter trajnostni razvoj

EU in Združeno kraljestvo sta se v Sporazumu o trgovini in sodelovanju dogovorila, da trgovina in naložbe potrebujejo pogoje za zagotovitev enakih konkurenčnih pogojev in trajnostnega razvoja. V zvezi s tem je treba spremljati vse zadevne spremembe v pravu Združenega kraljestva na področjih nadzora subvencij, obdavčitve, delovnih in socialnih standardov, okolja in podnebja ter o njih poročati, kot je določeno v členu 2(4) Sklepa Sveta (EU) 2021/689.

Komisija za spremljanje takih sprememb uporablja informacije, ki jih zberejo njene službe in države članice, prispevke deležnikov EU, formalne in neformalne stike v okviru mednarodnih in večstranskih forumov ter specializirane odbore, ustanovljene na podlagi Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Komisija pozorno spremlja tudi razvoj regulativnih sprememb, pri čemer analizira poročila možganskih trustov, podjetij, nevladnih organizacij, medijev in drugih deležnikov. Tudi enotna vstopna točka²⁰, vzpostavljena s Sporazumom o trgovini in sodelovanju, Komisiji zagotavlja informacije za njene analize.

²⁰ Enotna vstopna točka je centralizirana kontaktna točka za deležnike s sedežem v EU, ki želijo vložiti pritožbo v zvezi z vprašanji dostopa na trg, enakimi konkurenčnimi pogoji ali neizpolnjevanjem zavez glede trgovine in trajnostnega razvoja ali splošnega sistema preferencialov. Več informacij je mogoče najti na <https://ec.europa.eu/trade/trade-policy-and-you/contacts/chief-trade-enforcement-officer/>.

7.1. Delovni in socialni standardi, okolje in podnebje, trajnostni razvoj

Po izstopu iz EU je Združeno kraljestvo napovedalo obsežno regulativno reformo v okviru ambicije v zvezi s „ponovnim nadzorom nad našimi zakoni“ ter začelo javno posvetovanje o reformi okvira za boljše pravno urejanje²¹.

Vlada Združenega kraljestva je za politiko zaposlovanja in socialno politiko napovedala, da namerava ustanoviti enoten izvršilni organ za pravice iz delovnega razmerja, katerega naloga bo zagotavljati centraliziran nadzor nad delovno zakonodajo²². Komisija pozorno spremlja te zakonodajne spremembe, zlasti v zvezi s pooblastili organa in viri za opravljanje njegove izvršilne vloge. Ko bo zakonodaja začela veljati, bo pozorno spremljala, ali se ustrezni delovni in socialni standardi učinkovito izvajajo, kot to zahteva Sporazum o trgovini in sodelovanju. Komisija in Združeno kraljestvo sta o tej temi razpravljala na prvem sestanku Specializiranega trgovinskega odbora za enake konkurenčne pogoje za odprto in pošteno konkurenco in trajnostni razvoj, na katerem sta se pogodbenici strinjali, da je učinkovito izvrševanje pravic delavcev pomembno.

Združeno kraljestvo je tudi sprejelo okoljski zakon 2021²³, s katerim se vzpostavlja urad za varstvo okolja ter obravnavajo posebni vidiki politike v zvezi z odpadki, biotsko raznovrstnostjo, kakovostjo zraka, vodo in ohranjanjem. V tem primeru bo Komisija spremljala tudi, ali ima urad dovolj pooblastil in virov za učinkovito izvrševanje okoljskih predpisov, v skladu z obveznostmi iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Poleg tega bo Komisija pozorna na učinkovito izvajanje okoljskih zavez po sprejetju zakona in sekundarne zakonodaje, ki bo sledila.

Pravila EU, ki urejajo kemijski sektor, so bila leta 2021 prenesena v notranje pravo Združenega kraljestva²⁴ z nekaj prilagoditvami, ki so posledica izstopa države iz EU. Komisija pozorno spremlja pristop Združenega kraljestva k omejevanju, avtorizaciji in registraciji kemikalij za zagotavljanje skladnosti z ustreznimi obveznostmi iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju.

V zvezi z varstvom podnebja je Združeno kraljestvo uvedlo lasten sistem trgovanja z emisijami²⁵. Sistem se uporablja za energetske intenzivne panoge, sektor proizvodnje električne energije in letalstvo. Zajema dejavnosti, ki vključujejo zgorevanje goriv v napravah. V zvezi z letalstvom se sistem uporablja za lete znotraj Združenega kraljestva ter za lete v Gibraltar in Evropski gospodarski prostor. Združeno kraljestvo od maja 2021 prireja dražbe v zvezi s trgovanjem s pravicami. Končne cene so bile do zdaj na ravneh, primerljivih z ravnimi v EU, ali višje od njih.

²¹ Napoved regulativne reforme ključnih sektorjev: <https://www.gov.uk/government/publications/brexit-opportunities-regulatory-reforms>.

²² https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/991751/sing-le-enforcement-body-consultation-govt-response.pdf.

²³ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/30/contents/enacted>.

²⁴ <https://www.hse.gov.uk/reach/index.htm>.

²⁵ <https://www.gov.uk/government/publications/participating-in-the-uk-ets/participating-in-the-uk-ets>.

V skladu s členom 18(2) Evropske socialne listine²⁶ mora Združeno kraljestvo zmanjšati ali odpraviti sodne takse, vključno s taksami za delovne vizume. Do nedavnega je Združeno kraljestvo za takse za vizume za dolgoročno bivanje vsem delavcem iz držav, ki so pristopile k Listini, dani v podpis leta 1961, zaračunavalo 55 GBP manj. Decembra 2020 je Združeno kraljestvo napovedalo, da od leta 2021 znižanje ne bo veljalo za državljane petih držav članic EU.²⁷ Julija 2021 je Združeno kraljestvo sporočilo, da se odpoveduje členu 18(2) Evropske socialne listine. Septembra 2021 se je Združeno kraljestvo odločilo, da od februarja 2022 za državljane EU znižanje takse za vizum ne bo več veljalo. Komisija je to vprašanje izpostavila na seji Partnerskega sveta in sestanku Specializiranega trgovinskega odbora za enake konkurenčne pogoje za odprto in pošteno konkurenco in trajnostni razvoj. Izrazila je razočaranje, ker Združeno kraljestvo ni podaljšalo nižje takse za vizume za pet zadevnih držav članic EU, ampak se je odločilo, da znižano takso v celoti odpravi.

7.2. Nadzor subvencij

Junija 2021 je vlada Združenega kraljestva predstavila predlog zakona o nadzoru subvencij²⁸, katerega namen je vzpostaviti pravni okvir za prihodnji nadzor subvencij. Predlog zakona določa vsebinska pravila in pravila o izvrševanju.

Kar zadeva vsebinska pravila, predlog zakona določa opredelitev pojma „subvencija“, sklop splošnih in specifičnih načel za subvencije, ki temeljijo na načelih iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju, ter določbe o preglednosti.

Kar zadeva izvrševanje, predlog zakona v okviru organa za potrošnike in trge vzpostavlja enoto za subvencije, ki bo prevzela vlogo neodvisnega organa s pooblastili za nadzor subvencij. Predlog zakona določa sistem za naknaden nadzor subvencij z nekaj predhodnimi elementi. Pritožbeno sodišče za konkurenco bo lahko v primeru, da bo subvencija odobrena nezakonito, naložilo izterjatev. Pričakuje se, da bodo izdani dodatna izvedbena pravila in smernice. Komisija bo še naprej spremljala razvoj dogodkov.

Komisija preverja tudi subvencije za podporo energije iz obnovljivih virov v okviru sheme Združenega kraljestva za „pogodbe na razliko“²⁹. Izrazila je zaskrbljenost zaradi vključitve „deleža vsebine Združenega kraljestva“ v vprašalnik o načrtovanju dobavne verige. To vprašanje je izpostavila na sestankih Specializiranega trgovinskega odbora za blago, Specializiranega trgovinskega odbora za enake konkurenčne pogoje za odprto in pošteno konkurenco in trajnostni razvoj ter Odbora za trgovinsko partnerstvo. Združeno kraljestvo je pozvala, naj odstrani informacije o lokalni vsebini iz vprašalnika in prilagodi točkovanje meril za upravičenost ter izda dodatne smernice za potrditev, da je bilo vprašanje v zvezi z vsebino Združenega kraljestva odstranjeno in ne bo v nobenem primeru točkovano, vključno v fazi izvajanja, s čimer je učinkovito odpravljena vsaka vloga za lokacijo.

²⁶ Evropska socialna listina je pogodba, sklenjena v okviru Sveta Evrope, ki je bila dana v podpis leta 1961 in je začela veljati leta 1965. Listina je bila revidirana leta 1996. Revidirana Listina je začela veljati leta 1999: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048b059>.

²⁷ Bolgarija, Estonija, Litva, Romunija in Slovenija.

²⁸ <https://www.gov.uk/government/collections/subsidy-control-bill>.

²⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/contracts-for-difference/contract-for-difference>.

Združeno kraljestvo je predlagalo vzpostavitev osmih brezcarinskih območij³⁰, od katerih sta dve začeli delovati leta 2021, s posebnimi pravili, kot so ukrepi neposredne obdavčitve (npr. davčne olajšave) in poenostavljeni carinski postopki ali subvencije, ki podpirajo trgovino in naložbe. Komisija bo še naprej spremljala njihovo vzpostavljanje in skrbno preverjala njihovo skladnost z določbami o enakih konkurenčnih pogojih v Sporazumu o trgovini in sodelovanju, zlasti določbami v zvezi s subvencijami in obdavčitvijo.

8. Prevoz

Po izteku prehodnega obdobja Združeno kraljestvo ne more več koristiti ugodnosti enotnega trga EU za promet. Čeprav Sporazum o trgovini in sodelovanju določa pravila za ohranjanje povezljivosti med EU in Združenim kraljestvom, imajo prevozniki, zlasti v letalstvu in cestnem prevozu, precej manjše pravice dostopa v primerjavi s tistimi, ki so na voljo na enotnem trgu EU. Na primer, letalski prevozniki Združenega kraljestva ne morejo več ponujati rednih storitev zračnega prevoza med državami članicami.

Vzajemne pravice, o katerih sta se pogodbenici dogovorili za zračni in cestni prevoz, so se začele uporabljati takoj po začetku veljavnosti Sporazuma o trgovini in sodelovanju in so bile do zdaj neproblematične.

Sporazum o trgovini in sodelovanju omogoča tudi sklenitev dvostranskih sporazumov med državami članicami in Združenim kraljestvom za zračne prevoze tovara v okviru tako imenovanih „pravice pete svoboščine“³¹. Na podlagi dovoljenja iz člena 6 Sklepa Sveta (EU) 2021/689 so Komisijo o dogovorih z Združenim kraljestvom do konca leta 2021 uradno obvestile naslednje države članice: Luksemburg, Malta, Francija, Slovaška, Nemčija, Estonija, Češka republika, Finska, Belgija, Švedska, Danska, Bolgarija, Madžarska, Latvija, Nizozemska, Irsko, Ciper, Grčija in Litva.

Kar zadeva preverjanja plovnosti zrakoplovov, motorjev in propelerjev, izdelanih na njihovih ozemljih, ter povezane certifikacijske postopke, je bilo leta 2021 dokončanih 15 potrjevanj, ki so bila zlasti sestavljena iz dopolnilnih certifikatov tipa ali sprememb obstoječih konstrukcij. Od tega je 13 potrdil izdala Evropska agencija za varnost v letalstvu, dve potrdili pa organ Združenega kraljestva za civilno letalstvo.

9. Ribišтво

Po izteku prehodnega obdobja je Združeno kraljestvo prenehalo sodelovati v skupni ribiški politiki EU. Čeprav Sporazum o trgovini in sodelovanju določa vzajemni dostop do voda obeh pogodbenic ter posebna pravila v zvezi z dostopom do voda kronsko odvisnih ozemelj Združenega kraljestva med prilagoditvenim obdobjem, so se pogoji za ribolov zelo spremenili za obe pogodbenici.

Komisija je zagotovila dostop do vode Združenega kraljestva in vode kronsko odvisnih ozemelj za večino ribiške flote EU. Vendar pa je bilo težko zagotoviti dostop manjših in

³⁰ <https://www.instituteforgovernment.org.uk/explainers/trade-freeports-free-zones>.

³¹ Pravica ali privilegij, v zvezi z rednimi mednarodnimi zračnimi prevozi, ki jo ena država odobri drugi državi, da se na ozemlju prve države opravljajo pristanki in vzleti v letalskem prometu, ki prihaja iz tretje države ali je vanjo namenjen.

nadomestnih plovil EU do ozemeljskih voda Združenega kraljestva (6–12 milj) in do voda Kanalskih otokov. Dosežen je bil precejšen napredek, a več plovil, ki so želela dostop do teh voda, do konca leta ni prejelo dovoljenja. Komisija z zadevnimi državami članicami preverja okoliščine vsakega zaprosenega dovoljenja, ki ni bilo izdano.

Pogodbenici sta tudi izmenjali obvestila o vseh novih ukrepih upravljanja, kot določa člen 496(3) Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Vzajemno sprejemljive roke in postopke za tako obveščanje bo pripravil Specializirani odbor za ribištvo.

EU in Združeno kraljestvo sta imela tudi letna posvetovanja o upravljanju skupnih staležev. Dogovor o celotnem dovoljenem ulovu za leto 2021 je bil dosežen junija 2021. Dogovor o celotnem dovoljenem ulovu za leto 2022 je bil dosežen decembra 2021.

10. Koordinacija sistemov socialne varnosti.

Po izteku prehodnega obdobja se mehanizmi EU za koordinacijo sistemov socialne varnosti v Združenem kraljestvu ne uporabljajo več. Sporazum o trgovini in sodelovanju omejuje negativne posledice z zaščito pravic socialne varnosti oseb, ki se med EU in Združenim kraljestvom gibljejo po 1. januarju 2021. V ta namen omogoča koordinacijo večine dajatve iz socialne varnosti.

Sodelovanje na področju socialne varnosti je leta 2021 dobro napredovalo. Strukturne težave z izvajanjem Protokola o koordinaciji sistemov socialne varnosti na podlagi Sporazuma o trgovini in sodelovanju niso bile ugotovljene. Poleg tega je Specializirani odbor za koordinacijo sistemov socialne varnosti sprejel spremembe prilog k Protokolu in potrdil, da države članice delavcem, napotnim v Združeno kraljestvo ali iz njega, še naprej omogočajo, da zanje velja zakonodaja s področja socialne varnosti države pošiljateljice pod posebnimi pogoji.

11. Sodelovanje na področju kazenskega pregona in pravosodno sodelovanje v kazenskih zadevah

Po izteku prehodnega obdobja so se ureditve za sodelovanje na področju kazenskega pregona in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah med EU in Združenim kraljestvom spremenile. Na primer, mehanizme na podlagi vzajemnega priznavanja je nadomestila medsebojna pravna pomoč. Poleg tega Združeno kraljestvo ni več član organov kazenskega pregona EU in ima omejen ali onemogočen dostop do podatkovnih zbirk EU. Čeprav Sporazum o trgovini in sodelovanju določa sodelovanje med pogodbenicama, se tako sodelovanje zdaj izvaja na podlagi ureditve za tretje države.

Leta 2021 se je operativno sodelovanje z Europolom in Eurojustom nadaljevalo, čeprav na podlagi statusa tretje države in na podlagi dvostranskih dogovorov. V ta namen je bil z Europolom 27. septembra 2021 podpisan delovni in upravni dogovor, ki vzpostavlja sodelovanje, delovni dogovor z Eurojustom pa je bil podpisan 20. decembra 2021.

Specializirani odbor za sodelovanje na področju kazenskega pregona in pravosodno sodelovanje, ki nadzoruje izvajanje dogovorov o sodelovanju na podlagi Sporazuma o

trgovini in sodelovanju, je podaljšal vmesno obdobje za predhodno oceno povezav Združenega kraljestva za DNK in prstne odtise³². Tega vmesnega obdobja ni mogoče nadalje podaljšati po 30. juniju 2022, ki je datum, do katerega je treba oceniti povezave Združenega kraljestva

V skladu s Sporazumom o trgovini in sodelovanju mora Združeno kraljestvo izbrisati prejete podatke o potnikih iz evidence podatkov o potnikih po njihovem odhodu iz države, razen če ocena tveganja pokaže potrebo po tem, da se še naprej hranijo. Združeno kraljestvo je lahko odstopalo od te obveznosti v vmesnem obdobju enega leta po začetku veljavnosti Sporazuma o trgovini in sodelovanju do izvedbe določenih tehničnih prilagoditev. Vmesno obdobje bi se moralo končati 31. decembra 2021. Vendar se je 21. decembra 2021 Partnerski svet, ob upoštevanju informacij Združenega kraljestva o zaščitnih ukrepih in ukrepih, sprejetih za omogočanje izbrisa podatkov, in na podlagi pooblastila iz člena 552(13) Sporazuma o trgovini in sodelovanju odločil, da bo vmesno obdobje zaradi posebnih okoliščin podaljšal še za eno leto³³.

12. Sodelovanje v programih EU

Zaradi izstopa iz EU je Združeno kraljestvo izgubilo dostop do programov EU, vključno z možnostmi financiranja in izmenjave. Na primer, študenti njegovih visokošolskih institucij niso več upravičeni do sodelovanja v programu izmenjave v okviru programa Erasmus+.

Čeprav lahko v skladu s Sporazumom o trgovini in sodelovanju Združeno kraljestvo v določenih programih EU sodeluje kot pridružena tretja država, so za tako sodelovanje potrebni sprejetje dvostranskih protokolov in finančni prispevki. Ti protokoli leta 2021 niso bili sprejeti.

Do njihovega sprejetja subjekti iz Združenega kraljestva koristijo prehodne ureditve, ki jim omogočajo prijavo na razpise za zbiranje predlogov v okviru programa Obzorje Evropa in so predmet postopkov ocenjevanja.

Treba je opomniti, da so v skladu z uredbo o programu Obzorje Evropa³⁴ subjekti iz nepridruženih tretjih držav upravičeni do sodelovanja v projektih programa Obzorje Evropa brez prejemanja finančnih sredstev EU. V teh primerih bi morali subjekti iz tretjih držav pridobiti finančno podporo iz drugih virov.

³² Sklep št. 1/2021 specializiranega odbora, ustanovljenega s členom 8(1)(r) Sporazuma o trgovini in sodelovanju med EU in Združenim kraljestvom, z dne 28. septembra 2021 glede podaljšanja obdobja iz člena 540(3) Sporazuma o trgovini in sodelovanju, v katerem se lahko z Združenim kraljestvom izmenjujejo profili DNK in daktiloskopski podatki.

³³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:22021D2323>.

³⁴ Uredba (EU) 2021/695 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. aprila 2021 o vzpostavitvi okvirnega programa za raziskave in inovacije Obzorje Evropa, določitvi pravil za sodelovanje in razširjanje rezultatov ter razveljavitvi uredb (EU) št. 1290/2013 in (EU) št. 1291/2013 (UL L 170/1) <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R0695&from=EN>.

13. Sklepne ugotovitve

Sporazum o trgovini in sodelovanju kljub zelo obširnemu obsegu brez primere in kljub ukrepom za olajševanje trgovine ni nadomestilo za članstvo v EU, to pa niti ni bil njegov namen.

Pri trgovini z blagom ne odpravlja carinskih postopkov in nadzora, pravil o poreklu za koriščenje odprave tarif ali netarifnih ovir, ki so posledica regulativnih razlik. Kar zadeva storitve, prožnost, ki jo zagotavlja Sporazum o trgovini in sodelovanju, ni niti približno primerljiva z enostavnostjo opravljanja storitev na enotnem trgu EU. Enako velja za vsa druga področja politike EU, ki so obravnavana v Sporazumu o trgovini in sodelovanju, od prevoza in energetike do ribištva in pravosodnega sodelovanja v kazenskih zadevah. Kljub Sporazumu o trgovini in sodelovanju sta trgovina in sodelovanje med EU in Združenim kraljestvom v primerjavi z razmerami, ko je bilo Združeno kraljestvo še država članica EU, postala kompleksnejša in polna izzivov.

Ker brexit označuje konec regulativne usklajenosti med EU in Združenim kraljestvom, so zdajšnje in prihodnje zakonodajne spremembe pomembne za učinkovito izvajanje Sporazuma o trgovini in sodelovanju. Zato je nadaljnje spremljanje regulativne reforme Združenega kraljestva na področjih, ki jih zajema Sporazum o trgovini in sodelovanju, bistveno za zagotovitev, da ta ne bo v nasprotju z določbami Sporazuma o trgovini in sodelovanju ter da podjetja EU ne bodo v slabšem konkurenčnem položaju.

Cilj EU je ohranjati stabilen in pozitiven odnos z Združenim kraljestvom, ki ostaja pomembna trgovinska partnerica. Vendar bo kakovost prihodnjega odnosa v veliki meri odvisna od stopnje skladnosti Združenega kraljestva z njegovimi zavezami iz Sporazuma o trgovini in sodelovanju ter sporazuma o izstopu.